

INSPIRE direktyva – klausimai ir atsakymai

Dokumento paskirtis

- Apima pagrindines sąvokas ir aprašo valstybių narių įsipareigojimus pagal INSPIRE direktyvą.
- Paaiškina INSPIRE direktyvos sąsają su įstatymų numatyta atskaitomybe.
- Paaiškina valstybių narių pareigą restruktūrizuoti duomenis įgyvendinant INSPIRE direktyvą, restruktūrizavimo galimybes ir poveikį.

Pagrindinės INSPIRE sąvokos ir įpareigojimai

Koks yra INSPIRE tikslas?

- Pasiiekti, kad skaitmeninė erdvinė informacija taptų efektyviau pasiekiamą Europos Bendrijos aplinkos politikai, valdymui ir veikloms, kurios gali paveikti aplinką.
- Direktyva nustato bendras taisykles, kaip kuriama Europos erdvinių duomenų infrastruktūra (INSPIRE) [1].
- Direktyva įpareigoja valstybes nares kurti ir valdyti erdvinių duomenų infrastruktūras.

Kas yra "erdviniai duomenys"?

- Informacija gaunama išanalizavus duomenis.
- Erdviniai duomenys yra bet kokie skaitmeniniai duomenys tiesiogiai (pavyzdžiui, naudojant koordinatas) arba netiesiogiai (pavyzdžiui, naudojant pavadinimą arba adresą) susiję su vieta ar geografine sritimi.
- Erdvinių duomenų pavyzdys gali būti daugiakampis, žymintis saugomos teritorijos ribas, pramoninio rajono ribas, pastato ar administracinio vieneto ribas. Taip pat tai yra duomenys apie biologines rūšis toje saugomoje teritorijoje, taršos židinyje įmontuoto jutiklio parametrų matavimo duomenys, administraciniai duomenys, susiję su pramonės objektų valdymu ar duomenys, susiję su administracinio vieneto regionų ypatumais, pavyzdžiui, gyventojų tankis arba oro kokybę apibūdinantys rodikliai.

Kokie erdvinių duomenų rinkiniai atitinka INSPIRE duomenų temas?

-Šie duomenys yra kaupiami elektroniniu formatu; tai yra duomenys, susiję su vieta, kurios teritorijoje šalis narė turi jurisdikcijos teises; duomenys priklauso ar yra pavesti tvarkyti valstybės institucijai; yra parengti ir patvirtinti teisės aktai, reguliuojantys tokių duomenų kaupimą ir platinimą. Šie duomenys atskleidžia INSPIRE direktyvos prieduose išvardintas duomenų temas.

Ką valstybės institucijos ar paskirtos organizacijos daro su erdviniais duomenimis?

-Visų pirma, ir svarbiausia, jos turi dalintis erdviniais duomenimis.

Ką reiškia "dalintis" ir su kuo dalintis?

-Valstybės institucija privalo suteikti prieigą prie šių duomenų ir leisti kitoms valstybės institucijoms naudoti erdvinis duomenis, kai šie duomenys yra reikalingi viešosioms reikmėms, susijusioms su veikla, galinčia turėti įtakos aplinkai.

Ką šalys narės turėtų daryti, kad šis dalijimasis duomenimis būtų įmanomas?

-Šalys narės turi būti iki 2009 m. gegužės 15 d. bent jau parengusios priemonės apie duomenų dalijimąsi, o valstybės institucijos turi laikytis šių dokumentų reikalavimų.

Ar valstybės institucija turėtų taip pat dalintis duomenimis su kitų ES šalių valstybės institucijomis?

-Taip, kai to reikia vykdant viešąsias funkcijas, galinčias turėti įtakos aplinkai.

Ar valdžios institucija taip pat turi dalintis duomenimis su Europos Komisijos ir kitų ES lygmens institucijomis, pavyzdžiui, ES agentūromis?

-Taip, kai to reikia vykdant viešąsias funkcijas, galinčias turėti įtakos aplinkai.

Ar gali valstybės institucija atsisakyti dalintis duomenimis su kitomis valstybės ar ES institucijomis?

-Taip, bet tik tais išimtiniais atvejais, kai tai turėtų neigiamos įtakos **teisingumui, visuomenės saugumui, keltų grėsmę krašto apsaugai ar tarptautinių santykių eigai**.

Ar valstybės institucija gali nustatyti dalijimosi erdviniais duomenimis sąlygas?

-Taip, kai valstybės institucija teikia prieigą prie erdvinų duomenų, ji gali reikalauti naudoti duomenis pagal šalyje galiojančių teisės aktų reikalavimus. Nepaisant to, duomenų naudojimo sąlygos neturėtų užkirsti kelią kitai šaliai narei vykdyti savo viešąsias funkcijas, galinčias turėti poveikį aplinkai, ir neturėtų sudaryti kliūčių kitos šalies valstybės institucijai naudoti erdvinis duomenis.

Ar yra specialūs reikalavimai dėl dalinimo duomenimis su Europos Komisijos ar kitomis ES institucijomis?

-Taip, dalinimasis duomenimis su taip vadinamomis "Bendrijos institucijomis ir įstaigomis", pavyzdžiui, ES ir EEA, reguliuojamas pagal tiesioginio kreipimosi sąlygas [2]. Pavyzdžiui, yra tokių sąlygų: 1) šalis, kuri gavo duomenis, negali leisti naudotis erdvinų duomenų rinkiniu ar paslaugą jokiai kitai šaliai be raštiško duomenų ar paslaugų teikėjo sutikimo; 2) šalys narės turi suteikti prieigą prie erdvinų duomenų rinkinių ir paslaugų be atidėliojimo ir ne vėliau kaip per 20 dienų nuo rašytinio prašymo gavimo, išskyrus atvejus, kai abipusiu susitarimu susitarta kitaip; 3) šalys narės, gavusios prašymą, taip pat turi pateikti erdvinis duomenis apibūdinančią informaciją apie duomenų surinkimo mechanizmą, apdorojimą, kokybės parametrus, kai ši informacija įmanoma ar pagrįstai ją galima išgauti ir pateikti; 4) Europos Komisijos institucijos arba įstaigos gali nuspręsti suteikti erdvinų duomenų ir paslaugų prieigas atstovaujantioms organizacijoms ir pan.

Ar valstybės institucija gali reikalauti kitų valstybės institucijų, ES institucijų ar įstaigų apmokėti ar įsigyti licencijas už erdvinų duomenų prieigą ir naudojimą?

-Taip, bet tokie apmokėjimai ar licencijos neturėtų būti reikalaujami iš tų, kurie reikalauja prieigos ir galimybių naudotis duomenimis vykdydami savo viešąsias funkcijas, galinčias turėti įtakos aplinkai kliūtis.

Kas atsitinka, jei valstybės institucija, kuriai reikia erdvinių duomenų, reikalavimus apmokėti ir / ar įsigyti licencijas, priskiria kliūtims?

- Tada šalis narė turi imtis veiksmų kliūčiai pašalinti.

Nuo kada valstybės institucija turi galėti dalintis savo erdviniais duomenimis su kitomis valstybės institucijomis?

- Pareiga dalintis duomenimis taikoma nuo 2009 m. gegužės mėn. 15 d.

Ar valstybės institucija pasidalinti erdviniais duomenimis su kita valstybės institucija turi tam tikru nustatytu formatu, ar elektroninėmis priemonėmis per internetą?

- Ne, reikalavimas pasidalinti su kitomis valstybės institucijomis nepriklauso nuo to, ar standartiniai formatai bei elektroninės paslaugos yra naudojamos.

Tada kodėl INSPIRE reikalauja valstybės institucijų aprašyti savo erdvinius duomenis meta-duomenų dokumentais ir padaryti duomenis aptinkamais, peržiūrimais ir atsisiunčiamais internetu?

- Tai būtina siekiant padaryti dalijimąsi efektyvesniu tarp valstybės institucijų ir palengvinti viešą prieigą prie erdvinių duomenų.

Ar tada valstybės institucija taip pat turi dalintis savo erdviniais duomenimis su visuomene?

- Šalys narės turi užtikrinti, kad visuomenė gali pasiekti erdvinius duomenis.

- Šalys narės turi užtikrinti, kad visuomenė turėtų galimybę pasiekti valstybės institucijų erdvinius duomenis. Tai reiškia, kad visuomenė bent jau turi galėti surasti, peržiūrėti, parsisiųsti šiuos erdvinius duomenis, kurie patenka į INSPIRE taikymo sritį, naudodamiesi taip vadinamomis "tinklo" paslaugomis, teikiamomis internetu.

- Tačiau INSPIRE nereglamentuoja, kaip visuomenė turi galėti naudoti erdvinius duomenis. Tai reglamentuoja kiti teisės aktai, pavyzdžiui, Visuomenės galimybių susipažinti su aplinkos informacijos direktyva 2003/4 / EB arba Viešojo sektoriaus informacijos panaudojimo direktyva 2003/98 / EB, patikslinta 2013 metais, ir pan.

Ar INSPIRE vis tiek taikoma, jei kiti įstatymai aiškiai nenurodo INSPIRE?

- Taip, ES teisė turi būti visiškai suderinta. Nuorodos į teisės aktus būna nustatomos dėl operatyvinių priežasčių arba aiškinantis problemą.

Kokios sąlygos taikomos viešai prieigai prie erdvinių duomenų?

- Paieškos ir peržiūros paslaugos įprastai turi būti teikiamos nemokamai (nors kai kurios išimtyms gali būti taikomos peržiūros paslaugoms). Jei atsisiuntimo paslaugos teikiamos mokamai, turi būti sukurtos

mokamos elektroninės paslaugos. Tokių mokesčių dydis yra nustatomas pagal kitus teisės aktus, o ne pagal INSPIRE.

Ar valstybės institucija gali apriboti viešą prieigą prie erdvinų duomenų?

- Taip, bet tik tada, kai tai gali neigiamai paveikti šias sritis: **teisingumo, visuomenės saugumo, krašto apsaugos ar tarptautinius santykius, informacijos konfidencialumo, intelektinės nuosavybės teises, asmens duomenų konfidencialumo**, jei toks konfidencialumas numatytas nacionalinės arba ES teisės bazėje.

Ar kiekviena šalies narės valstybės institucija turi nustatyti tokias prieigos prie erdvinų duomenų paslaugas?

- Ne, nebūtinai. Šalys narės turi nuspręsti, kaip jos nori kurti ir naudoti nacionalinį paslaugų tinklą, pavyzdžiui, jos gali nuspręsti teikti prieigą prie šių paslaugų per savo turimus prieigos taškus. Tačiau yra privaloma suteikti visoms valstybės institucijoms (taip pat ir trečiosioms šalims) technines galimybes prijungti jų erdvinų duomenų rinkinius ir paslaugas prie tinklo. Svarbu tai, kad tai būtų daroma kuo veiksmingiau ir efektyviau.

Ar INSPIRE tinklo paslaugos duomenų prieigos (paieška, peržiūra, atsisiuntimas ir t.t.) tikslais taip pat turi būti prieinamos kitoms valstybėms ir ES institucijoms?

- Taip, kadangi erdviniais duomenimis, taip pat tinklo paslaugomis, turi būti dalijamasi. Tačiau prieiga gali būti ribojama tais atvejais, kai tai gali turėti neigiamos įtakos **teisingumui, visuomenės saugumui, krašto apsaugai ar tarptautinių santykių eigai**.

- Visa tai taip pat turėtų būti prieinama per INSPIRE geoportalą ES lygmeniu.

Kai Europos Komisija prašo mažiau erdvinų duomenų, nei reikia INSPIRE temos atskleisti ir atsikaityti, ar, remiantis INSPIRE, šalys narės ir valstybės institucijos vis tiek privalo dalintis savo erdviniais duomenimis ir padaryti juos prieinamus visuomenei?

- Taip, INSPIRE nenustato Europos komisijai teikiamų ataskaitų turinio. Atsiskaitymo įsipareigojimai neriboja įsipareigojimų INSPIRE. INSPIRE įsipareigojimai remiasi įsipareigojimais aplinkos politikai ir veikloms, kurios gali turėti poveikį aplinkai.

Ar visi privalomi atsiskaitymai Europos komisijai ir ES struktūroms apie erdvinius duomenis turėtų būti atliekami pagal INSPIRE?

- INSPIRE nenustato reikalavimų atskaitomybei Komisijai, nes šiuos klausimus reglamentuoja kiti teisės aktai, susiję su aplinka. Tik tada, kai kiti teisės aktai dėl ataskaitų aiškiai nurodo į INSPIRE, tokia pareiga yra.

- Nepaisant to, INSPIRE buvo sukurta siekiant palaikyti atskaitomybės idėją. Pavyzdžiui, techninės INSPIRE tinklo paslaugų, erdvinų duomenų specifikacijos detalai apibrėžia reikalavimus ataskaitų rengimui.

Ar leidžiama imti mokesť ar reikalauti licencijos už tuos erdvinius duomenis, apie kuriuos privaloma atsiskaityti Komisijai?

- Ne, nėra leidžiama Europos komisijos ar ES institucijų reikalauti apmokėti arba licencijuoti už erdvinių duomenų, kurie priklauso INSPIRE duomenų temoms ir kuriuos privaloma atsiskaityti, naudojimą.

Iki kada turi būti įgyvendinti INSPIRE dokumentų rengimo, tinklo paslaugų teikimo ir duomenų specifikacijų reikalavimai?

- Iki 2010 m. gruodžio mėn. 3 d. turėjo būti dokumentuoti erdviniai duomenys, aprašyti I ir II prieduose.
- Iki 2013 m. turėjo būti dokumentuoti visi erdviniai duomenys, aprašyti III priede.
- Iki 2011 m. lapkričio mėn. 9 d. - paieškos ir peržiūros paslaugos, priskiriamos I ir II priedų erdvinių duomenų rinkiniams.
- Iki 2012 m. gruodžio mėn. 28 d. - parsisiuntimo ir (kai taikoma) transformavimo paslaugos, priskiriamos I ir II priedams.
- Iki 2013 m. gruodžio mėn. 3 d. - parsisiuntimo ir (kai taikoma) transformavimo paslaugos pagal III priedą.
- naujai sukurti [3] arba pertvarkyti INSPIRE I priedo duomenys iki 2012 m. lapkričio mėn. 23 d. turėjo būti sutvarkyti pagal INSPIRE duomenų specifikacijas.
- Iki 2015 m. spalio mėn. 21 d. naujai sukurti ar visiškai pertvarkyti INSPIRE II ir III temų duomenys turėtų būti sutvarkyti pagal INSPIRE duomenų specifikacijas.
- Iki 2017 m. lapkričio mėn. 23 d. visi INSPIRE I priedo duomenys turi būti sutvarkyti pagal INSPIRE duomenų specifikacijas.
- Iki 2020 spalio mėn. 21 d. visi INSPIRE II ir III priedų duomenys turėtų būti sutvarkyti pagal INSPIRE duomenų specifikacijas.

Kas gali nutikti, jei šalis narė neįgyvendina reikalavimų aukščiau nurodytais terminais?

- Europos Komisija pagal gautą skundą ar savo iniciatyva gali pradėti taip vadinamą "Pažeidimo nagrinėjimo procedūrą." Daugiau informacijos rasite: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/index_en.htm

[1] Dabar Europos Sąjunga, ES.

[2] Komisijos reglamentas (ES) Nr 268/2010 kovas 2010 29

[3] "Naujai sukurtas" taikoma visiems erdvinių duomenų rinkiniams surinktais po INSPIRE priėmimo 2007 m. gegužės mėn. 15 d.